

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

**ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього
НАН України»**

**ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ
НАСЕЛЕННЯ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ**

Науково-аналітична записка

Львів 2021

Виявлено проблемні аспекти та негативні наслідки посилення зовнішньої міграції населення Карпатського регіону. Обґрунтовано необхідність удосконалення сучасної міграційної політики в Карпатському регіоні. Запропоновано засоби підвищення якості системи моніторингу зовнішньої міграції, створення регіональних баз даних щодо структурно-динамічних характеристик міграції, формування системи превентивних інструментів міграційної політики, спрямованих на регулювання регіональних ринків праці, реалізації концепції розвитку інфраструктури ринку міграційних послуг, стимулювання рееміграції освітніх і трудових мігрантів, удосконалення системи інституціонального забезпечення міграційної політики у Карпатському регіоні. Реалізація визначених інструментів і засобів дозволить усунути окреслені недоліки міграційної політики та мінімізувати ризики та загрози зростання міграційної активності населення Карпатського регіону.

Науково-аналітичну записку підготували: к.е.н. Мульська О.П., к.е.н. Бараняк І.Є. (відділ проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОБЛЕМИ

Поглиблення глобалізаційних процесів, цифровізація економіки та розвиток smart-спеціалізації, з одного боку, виступають драйверами економічного зростання областей Карпатського регіону, а з іншого, – чинниками інтенсифікації зовнішньої трудової, освітньої, стаціонарної та інших видів міграції населення, поширення міграції бізнесу, «відтоку мізків», позитивних міграційних аспірацій серед молоді, зокрема в прикордонних територіях регіону. Особливо критичними наслідками посилення зовнішньої міграції населення Карпатського регіону є нарощування ризику втрати інтелектуально-трудового потенціалу, що може стати причиною регресу науково-технічної сфери, а також загострення проблем демографічного відтворення, зменшення кількості осіб у репродуктивному й економічно активному віці, лімітування виховної і демовідтворювальної функцій сім'ї та нівелювання статусу інституту сім'ї. Неконтрольована зовнішня еміграція населення призводить до посилення дисбалансів регіональних ринків праці та соціально-економічних асиметрій розвитку територій.

Інтенсивність зовнішньої міграції з Карпатського регіону України (Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька, Закарпатська області) є найвищою в Україні. За рівнем соціально-економічного розвитку області Карпатського регіону України поступаються середньодержавним значенням (додаток А). Це є ключовим чинником мотивації економічно активного населення до зовнішньої міграції, передусім трудової.

Довідково: *обсяги зовнішньої міграції з Карпатського регіону за 2016-2019 рр. зросли у 3 рази, а інтенсивність трудової зовнішньої міграції була в 10 разів вищою, ніж аналогічний середньодержавний показник по Україні. 50 % мігрантів з України є вихідцями Західної України. Приблизно 17,0 % та 16,0 % від загальної кількості мігрантів були зі Львівської і Закарпатської областей. На Івано-Франківську та Чернівецьку області припало 11,0 % та 7,5 % мігрантів. Враховуючи чисельність постійного населення областей, найбільш міграційно активним було населення Закарпатської області, де рівень зовнішньої міграції населення віком 15-70 років складав понад 20 %. У Чернівецькій області показник становив 13 %, в Івано-Франківській – 12 %, у Львівській – близько 11 %¹.*

Офіційні дані інтенсивності зовнішньої міграції населення Карпатського регіону за 2016-2019 рр. подано у додатку Б.

В останні роки суттєво зросла інтенсивність освітньої й академічної міграції з регіону, яка розглядається молоддю як особливий «соціальний ліфт». Навчання, стажування чи інші форми академічної мобільності є мостовими чинниками пролонгації освітньої міграції вже у форму трудової еміграції. Найчастіше освітня міграція до Польщі та Чехії для українських студентів є транзитною для стаціонарної міграції до інших країн ЄС.

Довідково: *за даними лонгitudних досліджень аналітичного центру CEDOS протягом останніх декількох років у ЗВО країн ЄС навчалось близько 78 тис. осіб з України, зокрема у Польщі – понад 30 тис. осіб або 55 % усіх іноземних студентів цієї країни, зокрема*

¹ Західне регіональне управління Державної прикордонної служби України. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/structure/zahidne-regionalne-upravlinnya>

лише 9 % з них планує повернутись на Батьківщину, 28 % – залишитись у Польщі, 29 % розглядають Польщу як транзитну країну до інших країн з кращими умовами².

Демографічний, соціально-економічний, інноваційний розвиток регіону залежить від збереження, відтворення й ефективного використання людського потенціалу. Натомість надвисокий рівень і швидке поширення позитивних міграційних аспірацій, особливо серед молоді, набувають нових загрозливих форм і призводять до подальшого нарощування обсягів міграційних втрат у Карпатському регіоні.

Довідково: за даними дослідження МІОК близько 60 % студентів «Київського політехнічного інституту» (далі «КПІ») та «Львівської політехніки» хотіли б навчатися за кордоном. Серед найбільш бажаних для навчання країн є Польща та Велика Британія (для студентів Львівської політехніки, 29,4% і 29,0% відповідно), Німеччина та США (для студентів «КПІ», 45,8% і 25,9% відповідно)³. Високий рівень позитивних міграційних аспірацій підтверджують результати соціологічних досліджень серед студентів ЗВО та ЗПТО, а також учнів випускних шкіл Карпатського регіону, проведеного ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Так, 25 % опитаних мають бажання виїхати за кордон на постійне проживання, 13 % - на навчання⁴.

Неконтрольовані обсяги освітньої міграції призводять до збільшення втрат людського потенціалу, посилення демографічних, інтелектуальних і соціальних ризиків, послаблення демографічної безпеки у регіоні. Одночасно зростання рівня привабливості освітнього середовища країн ЄС, які ведуть активну боротьбу за іноземних студентів, тільки посилюють проблеми «відтоку» талановитої молоді, висококваліфікованих кадрів, еміграції молодих науковців.

Довідково: за даними досліджень аналітичного центру CEDOS кількість PhD-студентів із України становила 1,6 тис. осіб. Найбільш привабливими країнами ЄС для здобуття наукового ступеню для українців були Німеччина (525 осіб), Польща (380), Чехія (223), Франція (201) і Швейцарія (105)⁵.

Високий рівень безробіття, низькі стандарти життя, відсутність високооплачуваних робочих місць з гідними умовами праці, а також проведення антитерористичної операції виступають основними поточними чинниками-стимуляторами зростання еміграції населення робітничих професій, трансформації сезонної трудової міграції на довготривалу (більше 1 року).

Довідково: рівень інтенсивності зовнішньої міграції населення Карпатського регіону за 2011-2019 рр. зріс вдвічі (з 36 випадків вибуття (у розрахунку на 100 тис. населення) у 2011 р. до 70 випадків у 2019 р.).

Окрім істотних об'єктивних причин активізації зовнішніх міграційних процесів загострення проблемної ситуації в значній мірі обумовлено й чинником пасивної державної і регіональної міграційної політики,

² Українське студентство за кордоном. URL: <https://cedos.org.ua/researches/ukrainske-studentstvo-za-kordonom-dani-do-201718-navchalnoho-roku/>

³ Ключковська І., П'ятковська О. Міграційні настрої студентів в умовах візової лібералізації (опитування студентів НУ «ЛП» та НТУУ «КПІ»). Львів, 2017. 30 с. URL: <http://miok.lviv.u>

⁴ Міграційна активність населення Карпатського регіону України: тенденції, загрози, методи регулювання: наукове видання / за ред. д.е.н., проф. Т. Г. Васильціва. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів. 2020. 128 с. С. 28.

⁵ Українські студенти за кордоном: факти та стереотипи. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotyru>.

головними недоліками якої залишаються:

1. Несформованість системи реального комплексного обліку міграції, аналізу структурно-динамічних характеристик зовнішньої міграції населення регіону.

Офіційна державна та регіональна статистика не фіксує усі факти прибуття і вибуття. Так, поширеною є ситуація, коли виїзд громадян України на постійне проживання за кордон здійснюється без офіційного звернення до відповідних органів влади. Тому українські емігранти, які отримали іноземне громадянство, не пройшовши відповідних процедур в Україні, можуть вважатися громадянами України. Водночас відсутня практика реєстрації причини виїзду громадян за кордон, що унеможлиблює облік трудової й освітньої міграції населення.

Довідково: існують значні розбіжності в кількісній оцінці щодо еміграції з України. Для прикладу, за інформацією Державної служби статистики України у 2019 р. до Німеччини та Польщі з України виїхало близько 2 тис. і 1 тис. осіб відповідно, тоді як за даними німецького та польського статистичного офісу – 10 тис. і 2 тис. осіб відповідно. Недооблік емігрантів в українських даних складає 10-15 тис. осіб щороку.

На регіональному рівні не апробовані програми забезпечення належного рівня керованості міграційних потоків у коротко-, середньостроковій і стратегічній перспективах. Відсутнє методичне забезпечення формування системи моніторингу і прогнозування стану міграційної активності населення, відстеження її тенденцій, обґрунтування причинно-наслідкових зв'язків зовнішньої міграції і соціально-економічного розвитку регіонів. Відсутнє інформаційно-аналітичне забезпечення щодо визначення критичного та оптимального обсягу міграції у регіоні з врахуванням поточних тенденцій його соціально-економічного розвитку.

2. Незавершеність системи інституційно-організаційного та інституційно-правового регулювання міграційних процесів на регіональному та місцевому рівнях.

Державним органом виконавчої влади, на якого покладено повноваження щодо реалізації міграційної політики, є Державна міграційна служба України (ДМС), а на регіональному рівні – її територіальні підрозділи. Однак, основними функціями ДМС України є надання послуг іноземцям, особам без громадянства, дотримання норм законодавства щодо нелегальної імміграції. Регіональні ДМС не мають достатньо закріплених повноважень щодо формування і реалізації регіональної міграційної політики, впливу на освітню і трудову міграцію, міграцію молоді чи нерегульованих міграційних потоків прикордонних територій.

На регіональному рівні відсутні будь-які програми з міграції. Не набули достатнього поширення положення Концепції державної міграційної політики, Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 р., Плану заходів на 2018-2021 рр. щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року. Жодний нормативно-правовий документ щодо регулювання зовнішньої міграції населення, у т.ч. закони України «Про імміграцію», «Про зовнішню трудову міграцію», угоди про

співпрацю між Україною та окремими країнами ЄС (наприклад, Угода між Україною і Польщею про економічне співробітництво (15.03.2006 р.), співробітництво в галузі культури, науки і освіти (20.05.1997 р.), Українсько-Польську Раду обміну молоддю (29.12.2015 р.), правила місцевого прикордонного руху (17.12.2014 р.)), не містять інструкцій чи механізмів регулювання міграційних потоків на регіональному рівні, зокрема інтенсивного міграційного руху на прикордонних територіях.

3. Низька якість та організаційно-технічні можливості елементів інфраструктури міграційних послуг.

Критичною прогалиною функціонування інфраструктури у сфері регулювання зовнішньої міграції є відсутність програмно-технічних засобів у регіональних відділеннях ДМС і регіональних управлінь Прикордонної служби України, а також головних управлінь державної служби статистики у регіонах, органів влади на місцевому рівні, що формують якість, доступність та прозорість інформації для регулювання міграційних процесів, а також уніфікованого інформаційно-комунікаційного забезпечення інфраструктури, на які покладено функції моніторингу, оцінки, аналізу та контролю за міграційними потоками.

Відсутні будь-які програми розвитку інфраструктури ринку міграційних послуг і регулювання міграційних трансфертів (грошових переказів мігрантів). Несформованість інфраструктури у сфері міграції, особливо у прикордонних територіях, призводить до надання неякісних і повільних адміністративних послуг відносно міграційних запитів населення і прикордонного контролю. Інфраструктура Карпатського регіону як прикордонної території у сфері міграції має відповідати основним запитам моніторингу та отримання об'єктивної інформації про стан міграційних потоків.

4. Недовикористання потенціалу міграційних програм обміну в сфері освіти, науки, науково-дослідної та інноваційної діяльності, туризму, інвестиційних та бізнес-проектів, що призводить до зниження контролю за цими процесами.

У Карпатському регіоні спостерігається низька ефективність реалізації програм обміну студентами, викладачами, науковими працівниками. Серед значної кількості університетів регіону найактивнішими учасниками міжнародних програм у межах науково-технічного співробітництва були Львівський національний університет імені Івана Франка та Національний університет «Львівська політехніка».

Науково-технічне співробітництво ЗВО й академічних установ Карпатського регіону та міжнародних партнерів із окремих країн ЄС (Польща, Німеччина, Іспанія) відбувалося найчастіше в межах програм «Erasmus+» і «Horizon Europe». Однак, участь у грантових програмах у рамках Міжнародної Європейської інноваційної науково-технічної програми EUREKA (European Research Coordination Agency) і двосторонніх конкурсах наукових проектів освітньо-наукових установ Карпатського регіону та країн ЄС є незначною. Ефективна реалізація міграційних програм обміну в сфері науки та освіти

сприятимуть наповненню місцевих бюджетів, підвищенню рівня зайнятості серед викладачів і представників академічної спільноти, а також створенню додаткових робочих місць, ефективізації інноваційної діяльності та трансферту технологій, комерціалізації наукових розробок.

5. Відсутність регіональних програм стимулювання рееміграції освітніх і трудових мігрантів. На регіональному та національному рівнях не застосовуються спеціальні організаційно-економічні механізми повернення мігрантів і їхньої інтеграції у соціум. Карпатський регіон як територія з високим рівнем інтенсивності зовнішньої міграції, у т.ч. прикордонні території, потребують особливого механізму регулювання трудової рееміграції, формування оптимального середовища реадаптації, у т.ч. проживання, працевлаштування, подальшої інтеграції міграційного потенціалу.

ПРІОРИТЕТАМИ міграційної політики у Карпатському регіоні мають стати:

- удосконалення системи обліку й аналізу структурно-динамічних характеристик зовнішньої міграції населення регіону;
- проведення системного моніторингу зовнішньої міграції населення з метою визначення необхідності стимулювання або стримування формування окремих міграційних векторів задля забезпечення розвитку регіональної економіки та соціальної сфери;
- збереження й ефективне використання людського потенціалу, забезпечення інтелектуально-кадрової безпеки Карпатського регіону;
- формування системи стимулів рееміграції і реінтеграції, навчання та економічної активності мігрантів; забезпечення інституціонального, соціально-економічного та правового захисту трудових та освітніх реемігрантів.

З метою усунення визначених недоліків міграційної політики та мінімізації таким чином ризиків і загроз зростання міграційної активності населення Карпатського регіону необхідно реалізувати наступні інструменти та засоби регулювання зовнішньої міграції населення:

1. Підвищення якості системи моніторингу зовнішньої міграції, формування регіональних баз даних щодо структурно-динамічних характеристик міграції. Для цього необхідно:

- розширити повноваження регіональних відділень ДМС і Державної служби статистики України у частині збору «дзеркальних даних» основних країн-реципієнтів;
- запровадити нові форми звітності (наприклад, облікові листки) для регіональних управлінь Державної прикордонної служби України щодо мети перетину кордону та тривалості перебування мігрантів за кордоном;
- розширити співпрацю у сфері обміну інформацією про кількість виїздів за кордон на тривалий період часу між регіональними відділеннями ДМС і

Державної прикордонної служби України з метою формування реєстру поточних трудових і освітніх мігрантів;

- здійснювати альтернативне моделювання обсягів зовнішніх міграційних потоків і можливих наслідків інтенсифікації трудової міграції для економічної безпеки регіону. Реалізація цього заходу вимагає залучення фахівців з науково-дослідних структур задля проведення економетричних досліджень.

2. Формування превентивних заходів міграційної політики, спрямованих на регулювання регіональних ринків праці, найбільш важливими з яких є:

- ініціювання перед КМУ збільшення квот на імміграцію висококваліфікованих ІТ-фахівців, яких найбільше потребує ІТ-галузь у Карпатському регіоні. Реалізація цього інструменту сприятиме розвитку ІТ-кластеру в областях регіону, що слугуватиме чинником стримування зовнішньої еміграції висококваліфікованих кадрів;

- формування нових міжрегіональних інноваційних кластерів задля створення нових робочих місць, зокрема на засадах переходу до інноваційно орієнтованого типу регіонального економічного розвитку;

- розвиток ринку гнучких форм зайнятості, у т.ч. дистанційної, і регіонального віртуального ринку праці, особливо у прикордонних територіях, через широке використання інтернет-платформ і ІКТ, що сприятиме стримуванню трудової і освітньої міграції, особливо молоді.

3. Розробка та реалізація регіональної концепції розвитку інфраструктури ринку міграційних послуг, ключовими векторами якої є:

- створення інформаційно-ресурсних центрів у підпорядкуванні регіональних відділень ДМС України задля надання послуг із консультування і юридичного супроводу у сфері трудової та освітньої міграції. Такі центри можуть створюватись із залученням коштів міжнародних організацій;

- забезпечення реалізації грантових програм міжнародних організацій і фондів на створення структур при регіональних відділеннях ДМС України і прикордонних служб, а також посольств України, основною функцією яких буде контроль за дотриманням прав і свобод мігрантів;

- розвиток фінансових структур (наприклад, фондів, спілок чи інвестиційних банків) задля ефективної реалізації грошових трансфертів мігрантів у реальний сектор економіки. Для цього необхідно здійснити:

- а) розробку цільових банківських програм фінансово-інвестиційної підтримки підприємницьких ініціатив трудових мігрантів;

- б) залучення фінансових установ до оцінки ефективності цільового спрямування трансфертів трудових мігрантів в окремі соціально-економічні сфери (наприклад, медичне страхування, іпотека, проекти місцевих громад);

- розвиток засобів інформаційно-комунікаційної інфраструктури прикордонних служб, зокрема у частині збору, реєстрації, обробки, зберігання і візуалізації структурованої інформаційної бази щодо зовнішньої міграції населення. Реалізація цього заходу сприятиме проведенню моніторингу

структурно-динамічних параметрів зовнішньої міграції, у т.ч. можливості прогнозуванні міграційних потоків у реальному часі.

4. Стимулювання рееміграції освітніх і трудових мігрантів із Карпатського регіону через:

- перегляд діючих положень і внесення доповнень до міждержавних договорів у сферах освіти, підготовки кадрів, зайнятості та міграції щодо надання гарантій збереження робочого місця чи місця навчання, а також надання допомоги у пошуку гідного місця праці;

- підвищення конкурентоспроможності регіональних систем освіти і науки. Найбільш ефективними механізмами забезпечення високих конкурентних переваг у сфері освіти та науки можуть стати:

- а) узгодження освітніх програм і наукових досліджень із потребами суб'єктів бізнесу;

- б) фінансова й організаційно-економічна підтримка формування наукових кластерів за участі міжнародних партнерів, особливо із залучення освітніх реемігрантів;

- в) розвиток моделей дистанційної та дуальної освіти;

- г) підтримка проектів зі створення українських закладів освіти за кордоном;

- створення транскордонного освітнього кластеру на базі освітньо-наукового потенціалу Карпатського регіону зі залученням українських студентів, які навчаються за кордоном. Реалізація цього заходу сприятиме формуванню позитивного іміджу освітньо-наукової сфери регіону та залученню іноземних інвестицій у сферу наукових розробок;

- формування та популяризація «Інвестиційної карти Карпатського регіону», зокрема виділення потенційно привабливих сфер малого підприємництва, а також інвестиційних об'єктів для залучення грошових трансфертів мігрантів. Сприятливі можливості для створення і розвитку малого бізнесу є ефективним механізмом стимулювання трудових мігрантів до рееміграції.

6. Удосконалення системи інституціонального забезпечення регіональної міграційної політики, що вимагає реалізації таких заходів:

- розвиток автоматизованої інформаційної бази (на основі Cloud технологій) на регіональних ринках праці для ідентифікації іммігрантів і працівників, які звільнилися з метою трудової міграції;

- забезпечення конвергенції законодавства України з основними країнами-реципієнтами через укладання міжнародних договорів пенсійного забезпечення мігрантів; поглиблення співпраці регіональних профспілок із об'єднаннями мігрантів у країнах-реципієнтах і профспілками працівників-громадян країн ЄС з метою напрацювання механізму забезпечення соціального захисту трудових мігрантів з регіону;

- створення регіональних альянсів між міжнародними корпораціями та ЗВО з метою регулювання обсягів академічного обміну та освітньої міграції;

- створення спеціального підрозділу в регіональних відділеннях державної служби зайнятості України, основною функцією якого буде пошук вакансій для мігрантів у країнах-реципієнтах, а також консультування потенційних мігрантів щодо можливостей отримання робочого місця за кордоном, організація відповідного документального супроводу.

7. Підвищення ефективності діяльності регіональних відділень ДМС України за рахунок:

- налагодження співпраці регіональних відділень ДМС України із науковими установами задля розробки заходів щодо обліку зовнішньої трудової міграції та міграційного потенціалу регіону;
- активізації діяльності регіональних відділень ДМС України із ЗВО з метою покращення системи обліку освітньої та академічної міграції; проведення моніторингу змін міграційних аспірацій молоді;
- надання комерційних послуг регіональними відділеннями ДМС України зі формування запитів для участі у міжнародних і національних конкурсах на розвиток власного бізнесу мігрантів.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Дивергенція показників економічного розвитку областей Карпатського регіону від середньодержавного та середнього значення по Західному регіоні України, 2009-2019 рр., %

Показники	Області	Відхилення від:	Роки										
			2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ВРП на 1 особу населення	Закарпатська	Україна	-45,9	-49,8	-48,4	-49,5	-46,9	-52,1	-48,4	-50,8	-54,2	-51,7	-48,4
		Західний регіон	-7,5	-12,1	-8,7	-13,1	-11,1	-13,0	-16,2	-19,6	-21,6	-20,7	-25,1
	Івано-Франківська	Україна	-35,6	-37,5	-37,7	-32,2	-27,2	-32,3	-26,7	-28,8	-33,7	-34,3	-33,2
		Західний регіон	10,2	9,4	10,4	16,9	22,1	22,9	19,1	16,4	13,7	7,8	-3,0
	Львівська	Україна	-30,0	-29,3	-30,8	-28,3	-24,1	-29,7	-22,5	-19,9	-19,4	-17,4	-10,0
		Західний регіон	19,7	23,8	22,5	23,6	27,4	27,7	25,9	30,8	38,2	35,5	30,6
	Чернівецька	Україна	-52,6	-52,9	-53,9	-54,1	-54,8	-57,3	-55,6	-56,4	-58,5	-55,3	-51,3
		Західний регіон	-18,8	-17,6	-18,4	-20,9	-24,1	-22,4	-27,8	-28,7	-28,8	-26,7	-29,3
Капітальні інвестиції на 1 особу	Закарпатська	Україна	-47,5	-46,4	-49,4	-66,6	-63,6	-59,6	-52,8	-55,7	-27,1	-56,5	-49,9
		Західний регіон	-24,1	-20,9	-12,3	-29,9	-65,5	-30,3	-33,0	-23,7	20,8	-18,2	-15,7
	Івано-Франківська	Україна	-14,0	-5,3	-43,1	-41,6	-41,1	-3,8	8,7	-32,1	-49,9	-50,1	-54,3
		Західний регіон	24,3	39,6	-1,4	22,5	-44,3	66,0	54,1	17,0	-16,9	-6,2	-23,0
	Львівська	Україна	-16,3	-3,3	-2,1	-31,6	-34,5	-25,9	-17,2	-12,9	-9,9	-16,2	-16,9
		Західний регіон	21,0	42,6	69,6	43,5	31,1	27,7	17,4	50,0	49,3	57,7	39,9
	Чернівецька	Україна	-18,9	-39,5	-46,9	-62,4	-53,2	-63,5	-51,8	-64,8	-68,7	-70,2	-69,4
		Західний регіон	17,1	-10,8	-8,1	-21,0	-6,3	-36,9	-31,7	-39,2	-48,2	-43,9	-48,6
Обсяги експорту на 1 особу	Закарпатська	Україна	-38,7	-30,3	-33,4	-33,9	-11,1	-17,5	-8,9	2,2	12,6	11,9	-0,3
		Західний регіон	121,5	128,4	106,9	116,4	131,9	131,3	127,5	124,3	125,9	118,6	78,1
	Івано-Франківська	Україна	-70,3	-68,5	-59,8	-63,9	-72,6	-73,7	-72,9	-58,1	-52,7	-51,5	-44,2
		Західний регіон	7,4	3,3	25,0	17,9	-28,5	-26,4	-32,4	-8,0	-5,1	-5,2	-0,2
	Львівська	Україна	-74,7	-68,7	-69,4	-65,2	-53,4	-55,6	-44,4	-39,3	-38,6	-30,1	-26,5
		Західний регіон	-8,7	2,7	-4,9	13,9	21,6	24,4	38,8	33,2	23,2	36,5	31,3
Чернівецька	Україна	-87,0	-91,9	-93,9	-93,9	-89,0	-89,6	-87,4	-85,8	-83,8	-81,1	-80,1	

Показники	Області	Відхилення від:	Роки										
			2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
		Західний регіон	-53,1	-73,7	-80,9	-80,1	-71,3	-70,8	-68,4	-68,9	-67,5	-63,1	-64,5
Рівень зайнятості економічно активного населення	Закарпатська	Україна	0,7	-0,6	-1,7	-1,6	-1,5	-0,2	-0,5	-1,3	-1,9	-2,0	-4,8
		Західний регіон	2,3	1,1	0,2	0,2	0,3	1,2	1,2	0,5	0,3	0,4	-1,3
	Івано-Франківська	Україна	-5,3	-6,7	-7,1	-5,9	-5,2	-3,8	-2,6	-2,2	-1,9	-2,3	-2,7
		Західний регіон	-3,7	-4,99	-5,2	-4,1	-3,4	-2,4	-0,9	-0,4	0,3	0,1	0,9
	Львівська	Україна	-1,1	-0,8	-1,2	-1,4	-1,7	-1,9	-1,9	-1,6	-1,2	-1,5	-0,7
		Західний регіон	0,5	0,9	0,7	0,4	0,09	-0,5	-0,2	0,17	0,9	0,8	3,0
	Чернівецька	Україна	-0,9	-1,0	-1,4	-1,6	-1,6	-1,4	-1,9	-0,7	-0,2	-0,5	1,4
		Західний регіон	0,7	0,7	0,5	0,2	0,19	0,01	-0,2	1,1	1,9	1,9	2,2

Примітка: до областей Західного регіону України входять Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Рівненська та Чернівецька області.

Джерело: Міграційна активність населення Карпатського регіону України: тенденції, загрози, методи регулювання: наукове видання / за ред. д.е.н., проф. Т. Г. Васильціва. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів. 2020. С. 61.

Таблиця А.2

Дивергенція показників розвитку соціальної сфери областей Карпатського регіону від середньодержавного та середнього значення по Західному регіоні України, 2009-2019 рр., %

Показ-ники	Області	Відхилення від:	Роки										
			2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Доходи на 1 особу населення	Закарпатська	Україна	-28,8	-33,3	-30,7	-33,9	-31,7	-35,7	-31,2	-29,8	-27,3	-30,1	-30,1
		Західний регіон	-10,7	-13,4	-11,4	-13,3	-9,9	-14,0	-13,4	-12,7	-11,8	-12,8	-15,0
	Івано-Франківська	Україна	-17,3	-19,7	-18,9	-20,9	-20,2	-23,8	-17,7	-16,0	-14,2	-16,4	-19,3
		Західний регіон	3,7	4,4	3,7	3,7	5,1	1,9	3,6	4,4	4,1	4,3	-1,9
	Львівська	Україна	-7,2	-9,3	-9,4	-11,3	-13,7	-12,6	-7,4	-5,3	-3,5	-4,2	-3,3
		Західний регіон	16,4	17,9	15,8	16,3	13,7	16,9	16,5	17,7	17,0	19,5	17,6
	Чернівецька	Україна	-25,2	-27,9	-26,4	-30,1	-28,6	-31,8	-24,4	-24,7	-22,7	-25,9	-27,9
		Західний регіон	-6,2	-6,3	-5,9	-8,4	-5,9	-8,7	-4,9	-6,4	-6,3	-7,6	-12,3
Витрати на 1 особу населення	Закарпатська	Україна	-28,8	-26,2	-28,1	-29,0	-30,3	-28,2	-22,7	-23,2	-21,9	-19,9	-23,4
		Західний регіон	-4,6	-5,3	-9,1	-9,4	-8,7	-11,5	-10,1	-10,6	-10,4	-5,0	-10,3
	Івано-Франківська	Україна	-27,1	-20,9	-20,9	-19,9	-20,9	-10,9	-7,4	-8,7	-7,2	-17,7	-19,9
		Західний регіон	-2,3	1,6	0,1	2,2	3,7	9,7	7,7	6,4	6,5	-2,4	-6,2
	Львівська	Україна	-16,5	-11,7	-11,2	-12,9	-13,0	-13,9	-7,6	-1,5	-1,9	2,8	1,1
		Західний регіон	11,9	13,5	12,6	11,2	13,9	6,0	7,4	14,7	12,5	21,9	18,4
	Чернівецька	Україна	-25,9	-24,8	-21,7	-22,7	-28,7	-22,3	-18,9	-19,6	-18,5	-12,3	-17,1
		Західний регіон	-0,7	-3,4	-0,9	-1,3	-6,5	-4,2	-5,8	-6,4	-6,5	4,1	-3,0
Середня заробітна плата	Закарпатська	Україна	-19,6	-17,6	-21,4	-22,3	-21,8	-21,2	-19,4	-17,1	-10,5	-8,9	-12,6
		Західний регіон	-0,1	0,9	-0,7	-2,6	-2,3	-1,2	1,4	3,8	6,3	7,9	4,0
	Івано-Франківська	Україна	-14,6	-13,9	-15,9	-16,1	-17,9	-17,4	-18,9	-18,9	-14,5	-14,8	-16,7
		Західний регіон	6,1	5,4	6,2	5,2	2,5	3,5	2,0	1,5	1,6	0,9	-0,9
	Львівська	Україна	-13,1	-13,3	-14,8	-14,8	-14,6	-14,9	-13,1	-12,0	-10,0	-9,8	-11,9
		Західний регіон	7,9	6,2	7,7	6,8	6,8	6,6	9,4	10,1	6,9	6,9	4,9
	Чернівецька	Україна	-22,4	-20,9	-24,6	-23,0	-23,9	-25,9	-27,3	-26,1	-20,9	-21,1	-23,5
		Західний регіон	-3,6	-3,1	-4,7	-3,5	-4,9	-7,2	-8,5	-7,6	-6,0	-6,6	-9,0

Показ-ники	Області	Відхилення від:	Роки										
			2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Рівень безробіття	Закарпатська	Україна	1,1	0,6	1,7	1,2	0,6	-0,1	0,1	0,7	1,0	1,2	0,9
		Західний регіон	-0,13	-0,39	0,56	0,16	-0,21	-0,33	-0,31	0,17	0,37	0,84	1,1
	Івано-Франківська	Україна	0,2	0,1	0,8	0,4	-	-1,2	-0,7	-0,5	-1,0	-1,0	-1,0
		Західний регіон	-1,03	-0,89	-0,34	-0,64	-0,81	-1,43	-1,11	-1,03	-1,63	-1,36	-0,8
	Львівська	Україна	-0,3	-0,3	-0,2	-	-0,1	-0,7	-0,9	-1,6	-2,0	-1,9	-1,7
		Західний регіон	-1,53	-1,29	-1,34	-1,04	-0,91	-0,93	-1,31	-2,13	-2,63	-2,26	-1,5
	Чернівецька	Україна	0,6	0,4	0,3	0,5	0,2	-0,3	0,2	-0,6	-1,1	-0,9	-1,3
		Західний регіон	-0,63	-0,59	-0,84	-0,54	-0,61	-0,53	-0,21	-1,13	-1,73	-1,26	-1,1
Індекс споживчих цін	Закарпатська	Україна	-6,9	-0,6	-1,6	-1,0	-0,8	0,8	0,7	-0,7	0,2	2,4	0,2
		Західний регіон	-5,07	-0,01	-0,36	-0,2	-0,01	0,1	0,01	0,1	0,2	2,34	-0,04
	Івано-Франківська	Україна	-0,5	-0,8	-1,7	-0,5	-0,5	0,1	0,1	-1,5	-	-0,7	0,4
		Західний регіон	1,33	-0,21	-0,46	0,3	0,29	-0,6	-0,59	-0,7	-	-0,76	0,16
	Львівська	Україна	2,8	0,6	0,3	-0,5	-0,3	1,8	1,9	-0,5	-0,7	0,3	0,1
		Західний регіон	4,63	1,19	1,54	0,3	0,49	1,1	1,21	0,3	-0,7	0,24	-0,13
	Чернівецька	Україна	-3,3	-0,9	-2,2	-1,0	-0,6	-1,4	-1,3	-1,4	-1,3	-1,1	-0,3

Примітка: до областей Західного регіону України входять Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Рівненська та Чернівецька області.

Джерело: Міграційна активність населення Карпатського регіону України: тенденції, загрози, методи регулювання: наукове видання / за ред. д.е.н., проф. Т. Г. Васильціва. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів. 2020. С. 62-62.

Додаток Б

Інтенсивність зовнішньої міграції населення Карпатського регіону,
2016-2019 рр.

